

Dinko ARAČIĆ

POVIJESNA, KULTURNA I VJERSKA BAŠTINA U TUČEPIMA
Fra Nediljko Šabić, *Tučepska sakralna baština*, Tučepi, 2019.,
str. 171.

U nakladi Župe sv. Ante Padovanskoga u Tučepima objavljena je knjiga “Tučepska sakralna baština” fra Nediljka Šabića. Sunakladnici su Općina Tučepi za izdanje na njemačkome, a Turistička zajednica Tučepi za izdanje na engleskom jeziku. Urednici su monografije Miroslava Vučić i pjesnik Petar Gudelj, grafička je urednica Danijela Karlica-Žilić, a knjigu je objavila “Školska knjiga” iz Zagreba.

Tučepski župnik fra Nediljko Šabić predstavlja sakralnu baštinu tučepškoga kraja, materijalnu i zatim nematerijalnu, od davnina pa do naših dana. U prvom, opširnijem poglavlju *Materijalna sakralna baština* (str. 23–139) opisuje sedam tučepških crkava: najprije župnu sv. Ante Padovanskoga, zatim sv. Nikole Tavelića, Gospina Rođenja, sv. Jure, sv. Kate te crkvice sv. Roka i sv. Mihovila. Uz opis sakralnih objekata autor teološki pripovijeda o svetcima zaštitnicima po kojima su pojedine crkve dobile imena. Jednako tako u monografiji je ukratko predstavio pet kapelica: sv. Ante na Malome vrhu, Gospinu kapelicu na Lađani, špilju Gospe Lurdske u Starome selu, kapelice sv. Ante u Podstupu i Gospe Sinjske na Šetnici. U drugom, kraćem poglavlju pod naslovom *Nematerijalna sakralna baština* (str. 143–163) autor opisuje tučepske običaje: čašćenje svetaca zaštitnika, božićne, korizmene i uskrsne običaje, tučepske mučenike, stanje duša te popis tučepških župnika od 1667. do 2018.

Najvažniji i najvrjedniji povijesni, arheološki i arhitektonski te sakralni i kulturni spomenik na području Tučepa jest crkva sv. Jure sagrađena u 12. stoljeću na temeljima ranokršćanske crkve iz 6. stoljeća. U njezinoj unutarnjosti devet je posvetnih križeva koji su oslikani u 14. i 15. stoljeću. Ta starohrvatska crkva (4 x 8 m) povezana je s istoimenom crkvicom na najvišem vrhu Biokova sv. Jure. Postoji predaja prema kojoj je pradavna slika sv. Jure iz biokovske crkvice u 18. stoljeću prenesena u istoimenu tučepsku crkvicu.

Spomena je vrijedna i crkva sv. Mihovila koja se nalazi ispod zaseoka Grubišići. U 18. stoljeću sagrađio ju je mještanin Mihovil Grubišić u čast svojega nebeskog zaštitnika. Sagrađena je od domaćeg kamena, pokrivena kupom kanalicom, a unutar njost joj je popločana kamenim pločama. Kipići sv. Sebastijana, sv. Petra i sv. Ivana Nepomuka, kao i Kristovo tijelo na križu iz te crkve pohranjeni su u muzejskoj zbirci tučepškoga župnog ureda. Ta crkvića kao spomenik kulture pod državnom je zaštitom.

Osim dviju spomenutih važna je zbog svoje povijesne i sakralne vrijednosti crkva Marijina Rođenja ili Male Gospe, podignuta na ostatcima ranokršćanske bazilike. Sve do početka 20. stoljeća bila je važno Gospino proštenišće na srednjem dijelu Jadrana. Za svagdano i nedjeljno bogoslužje Tučepljanima su na raspolaganju župna crkva sv. Ante, prava seoska katedrala (1901.), i crkva prvoga hrvatskog svetca sv. Nikole Tavelića, sagrađena u novije vrijeme (1978.) bliže moru kamo su se, nakon potresa g. 1962., doselili gotovo svi Tučepljani.

Iako autor skromno priznaje (str. 11) da monografija nije neka znanstvena studija, nego priručnik u riječi i slici o tučepskim crkvama i svetcima, primjećuje kako od Splita do Dubrovnika nema župe koja je poput Tučepa tako bogata sakralnom baštinom. Ta baština nastajala stoljećima, sačuvana do današnjih dana, svjedočanstvo je vjere, kulture i tradicije Tučepljana, svjedočanstvo koje obvezuje današnje i buduće naraštaje za čuvanje Božjih tragova u ljepoti toga turističkoga mjesta i u životu ljudi toga kraja.

Monografiju je župnik Šabić pisao za svoje župljane želeći ostaviti pisani spomen na trinaestogodišnju župničku službu u Tučepima. Tu službu vršio je u iskričavoj energiji, franjevačkom duhu mira i dobra, zauzetosti za potrebite, u odanosti Bogu, Crkvi, zavičajju i hrvatskoj domovini.

Monografija se odlikuje skladom boja i slika, teksta i sloga. Crkve i crkvice, kapele i kapelice, svetc i vjernici – sve je to utkano u baštinu svetu i tučepsku. Zakopana u prošlim godinama, zazidana u crkvama, zaboravljena u sjećanjima ovim knjižotiskom ustaje na nov život, izvire sa svake stranice, bruji puna šarenila i živosti, ozbiljnosti i svečanosti, zlata i srebra. Uklopljena je u plavetnilo neba i modrinu mora, sivilo planine i zelenilo krajolika, okupana rosom, zagrijana suncem, oživljena vjerom, domoljubljem i čovjekoljubljem. Baština sveta i bogata, ukorijenjena je duboko u zemlju primorsku, dublje od maslinovih žila. Izvire poput izvora žive vode. Na svakoj stranici novi dragulj, pri-

bližen i oživljen vještom rukom fotografa, uglavljen u grafičarev raskošan okvir, odjeven u jasne autorove riječi. Sklad je lika i oblika, jezika i stila, svetoga i tjelesnoga. Monografija je na ponos župi i mjestu, autoru i sunakladnicima, fratrima i svim Tučepljanima u mjestu, diljem domovine i svijeta.

Posebnu vrijednost dobiva monografija što se otvara brojnim gostima toga turističkoga mjesta u predivnome Makarskom primorju. Zalaganjem Turističke zajednice knjiga je objavljena na engleskom jeziku u prijevodu Sarah Rengel, a Općina Tučepi pobrinula se za izdanje na njemačkom jeziku u prijevodu Lidije Šimunić Mesić. Knjigom *Tučepska sakralna baština* godine 2017. ujedno je obilježena 350. obljetnica Župe sv. Antuna Padovanskog u Tučepima (1667. – 2018.).

Iako monografiji nedostaju iscrpniji povijesni podatci o mjestu kao i kazalo imena i pojmova, i da kapelica sv. Kate (str. 93) nije posebno predstavljena, ipak je vrijedan doprinos građi o kršćanskom i nacionalnom identitetu tučepškoga kraja, dragocjen kamenčić u mozaiku hrvatske kulturne i sakralne baštine.